

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра української мови

ПРАВОПИСНА ТА КУЛЬТУРОМОВНА КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних завдань і самостійної роботи
для здобувачів спеціальності
014 Середня освіта (Мова і література (польська)),
освітньо-професійної програми *Середня освіта. Польська мова.*

УДК 373.011.3-051:005.336.2]+81'35'271(072)

П 68

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 1 від 21 вересня 2022 р.)*

Рецензенти:

Мялковська Л. М. – доктор філологічних наук, професор кафедри іноземної та української лінгвістики ЛНТУ.

Васейко Ю. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу ВНУ імені Лесі Українки.

Навчально-методичні матеріали укладено відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Вони містять плани практичних занять, рекомендовану для опрацювання літературу, питання для самоперевірки, покликання на джерела із завданнями для самостійної роботи, методичні вказівки щодо написання рефератів, питання для підсумкового контролю, інформацію про політику оцінювання, розподіл балів, критерії, шкалу оцінювання знань здобувачів освіти, список літератури, інтернет-джерела.

Для здобувачів спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (польська))*, а також філологічних спеціальностей.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Опис навчальної дисципліни.....	5
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
Програма навчальної дисципліни.....	9
Структура навчальної дисципліни.....	15
Основний зміст практичних занять.....	19
Змістовий модуль 1.....	19
Змістовий модуль 2.....	52
Самостійна робота.....	68
Методичні вказівки щодо написання рефератів.....	70
Питання для підсумкового контролю.....	74
Політика оцінювання.....	81
Підсумковий контроль.....	82
Шкала оцінювання.....	82
Рекомендована література.....	83

Вступ

Освітній компонент «Правописна та культуромовна компетентності вчителя» посідає важливе місце з-поміж навчальних нормативних дисциплін професійної підготовки, що визначають фаховий світогляд майбутніх учителів-словесників.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення фонетичних, ортоепічних, акцентуаційних, графічних, ортографічних, лексичних, граматичних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови як підґрунтя правописної та культуромовної компетентностей вчителя, оволодіння культурою усного та писемного мовлення; вироблення умінь і навичок застосувати в практиці професійного спілкування ефективні прийоми й засоби вербальної та невербальної комунікації, правила вимови та чергувань звуків і звукосполук, інтонування висловлень, наголошення та правопису слів, слововживання, словозміни й пунктуації, редагувати тексти з фонетичними, ортоепічними, наголосовими, лексичними, ортографічними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними помилками тощо.

Пререквізити

Курс базується на знаннях, уміннях і навичках, отриманих під час вивчення шкільного курсу української мови, а також вишівських дисциплін «Вступ до спеціальності», «Вступ до вивчення слов'янських мов».

Постреквізити

Знання, уміння й навички, отримані студентами під час опрацювання курсу, закладуть надійне підґрунтя для вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка», «Методика навчання польської мови», «Методика навчання англійської мови», «Логічні засади професійної комунікації», проходження педагогічних практик, написання курсових робіт і т.д

Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	<i>01 Освіта / Педагогіка. 014 Середня освіта (Мова і література (польська)). Середня освіта. Польська мова. Бакалавр</i>	Нормативна
Кількість годин/кредитів		Рік навчання перший
120 год./ 4 кредитів		Семестр другий
ІНДЗ: немає		Лекції 0 год.
		Практичні 50 год.
		Самостійна робота 62 год.
	Консультації 8 год.	
Мова навчання		Форма контролю: залік
		українська

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формувати правописну та культуромовну компетентності майбутнього вчителя-словесника.

Завдання навчальної дисципліни:

– поглибити, узагальнити й систематизувати правописні та культуромовні знання здобувачів освіти – майбутніх учителів-словесників;

– розвивати культуру усного мовлення майбутнього вчителя-словесника, вміння використовувати ефективні прийоми й засоби вербальної та невербальної комунікації;

– опанувати й закріпити фонетичну, графічну, ортоепічну, наголосову, лексичну, фразеологічну, ортографічну, граматичну й пунктуаційну грамотність як основу правописної та культуромовної компетентності вчителя-словесника;

– активізувати й збагатити словниковий запас здобувачів освіти;

– навчити їх користуватися лексикографічними джерелами, зокрема й онлайн-словниками;

– виробити вміння й навички написання слів відповідно до чинних норм, вимови звуків і звукосполук, словозміни, словотворення та слововживання, нормативного наголошення слів та інтонування висловлень;

– розвивати культуру зв'язного мовлення майбутнього вчителя-словесника.

Курс розвиватиме у здобувачів освіти *Soft Skills*, котрі дозволять їм стати успішними у майбутній професійній діяльності, в громадському житті (вміння переконувати, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, управління часом, ерудованість, креативність і т.п.).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути загальних і спеціальних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

ІК: Здатність розв'язувати спеціалізовані завдання і проблеми різного рівня складності у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук про освіту, зокрема філологічну, характеризується комплексністю й

невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти для базової школи.

Загальні компетентності

ЗК-1: Здатність реалізувати свої права й обов'язки члена вільного демократичного суспільства, усвідомлювати необхідність його сталого розвитку, пропагувати ідеї верховенства права в Україні, значення мовно-культурної національної ідентичності.

ЗК-2: Здатність вчитися й опановувати нові знання.

ЗК-3: Уміння спілкуватися державною мовою, послуговуватись ефективними прийомами й засобами вербальної та невербальної комунікації.

ЗК-5: Знання та розуміння предметної галузі, здатність здійснювати професійну діяльність.

ЗК-6: Здатність виявляти, ставити проблеми та знаходити шляхи їхнього вирішення.

ЗК-7: Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

ФК-1: Здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, здійснювати пошук необхідних відомостей, об'єктивно їх оцінювати, обробляти з метою використання під час аналізу філологічних явищ та задля результативної реалізації освітнього процесу.

ФК-2: Здатність послідовно й грамотно в усній і писемній формах викладати свої думки українською мовою, обґрунтовувати їх, знати логічні засади побудови і оптимальні моделі реалізації комунікативного процесу у професійній та дослідницькій діяльності.

ФК-3: Здатність оперувати в педагогічній та дослідницькій роботі спеціальною термінологією, категоріями й поняттями, системою інтелектуальних операцій під час інтерпретації мовних явищ.

ФК-4: Здатність оперувати системою лінгвістичних знань, що охоплює відомості про основні мовні явища в теоретичному, практичному, синхронному, діахронному, соціокультурному аспектах.

ФК-5: Здатність використовувати знання про слов'янські мови задля різнобічної перцепції концептуальної та лінгвальної картин світу слов'ян загалом, поляків зокрема.

ФК-15: Здатність дотримуватись у професійній та дослідницькій роботі принципів доброчесності, компетентності, законності.

Програмні результати навчання

Після вивчення дисципліни студент:

ПРН-2: Вільно послуговується українською мовою, володіє правописною та культуромовною компетентностями майбутнього вчителя-словесника, логічно викладає свої думки, аргументує їх, оперує тактиками і стратегіями побудови ефективного спілкування, формами та засобами результативної комунікації з усіма учасниками освітнього процесу, громадськістю.

ПРН-3: Виявляє самостійність і відповідальність у професійній та дослідницькій роботі, здатність дотримуватись етичних принципів і засад академічної доброчесності.

ПРН-4: Ефективно працює з інформацією з різних джерел: добирає необхідні відомості, критично аналізує й інтерпретує їх, впорядковує, класифікує й систематизує.

ПРН-6: Володіє відомостями щодо різноманітних мовних явищ та процесів, оперує базисними філологічними поняттями, розуміє специфіку сучасних гуманітарних знань, презентує їх у результатах своєї професійної діяльності.

ПРН-9: Здійснює порівняльний аналіз мовних явищ, базуючись на знаннях про мову як особливу знакову систему.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Культура усного мовлення вчителя. Фонетична, графічна, орфоепічна, акцентуаційна, лексична, фразеологічна, лексикографічна компетентності педагога

Тема 1. *Культуромовна компетентність учителя – підґрунтя культури мовлення нації.* Роль мови у формуванні національної свідомості. Основні риси високої мовної свідомості. Культуромовна компетентність – основа професійного успіху фахівця. Дотримання чинних мовних норм – запорука культуромовної компетентності учителя. Комунікативні складники культури мовлення вчителя. Значення курсу для формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників.

Тема 2. *Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу спілкування. Специфіка усного мовлення вчителя.* Загальна характеристика усного мовлення. Різновиди усного літературного мовлення. Роль ситуативних чинників в усному мовленні. Спільні та відмінні риси усного та писемного мовлення. Мистецтво слухати і чути – важливі елементи теорії і практики комунікації. Мовчання як комунікативна одиниця. Рекомендації щодо техніки усного мовлення. Особливості усного мовлення вчителя.

Тема 3. *Невербальні засоби усного мовлення педагога.* Наука про невербальні засоби спілкування. Універсальне й ідіоетнічне в усному мовленні. Класифікація невербальних засобів спілкування. Аналіз акустичних засобів спілкування. Характеристика оптичних засобів спілкування. Застосування невербальних засобів спілкування в роботі вчителя. Значення інтонації та інших акустичних засобів в усному мовленні педагога. Використання оптичних засобів спілкування в учительській практиці

Тема 4. *Мовний етикет – невід’ємний складник культури мовлення вчителя.* Поняття про мовний етикет. Мовний етикет і ментальність українців. Мовний етикет вчителя. Типові етикетні ситуації. Парадигма мовних формул. Використання стандартних мовних формул у учительській практиці. Вплив мовлення педагога на формування мовного етикету учнів в ЗЗО.

Тема 5. *Фонетика – наука про звукову будову мови. Фонетична і графічна компетентність педагога.* Звуковий склад мови – феномен національної культури. Основні властивості людського голосу.

Артикуляційні, акустичні, функційні та ін. особливості звуків. Будова мовного апарата. Активні та пасивні мовні органи. Фази артикуляції окремого звука. Правильне дихання – основа доброго голосоутворення. Поняття про артикуляційну базу. Артикуляційно-акустична класифікація голосних звуків: за участю губ; за ступенем підняття спинки язика; за місцем артикуляції. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків: класифікація приголосних за місцем творення; характеристика приголосних за способом творення; характеристика приголосних за звучністю; класифікація приголосних за акустичним враженням. Палаталізація приголосних: класифікація приголосних за ступенем вияву м'якості; позиції пом'якшення приголосних. Поняття про фонетичну компетентність. Поняття про графіку. Співвідношення між звуками і буквами. Графічна (буквена) і фонетична компетентність у професійній діяльності вчителя.

Тема 6. *Основні параметри милозвучності української мови. Ортоепічна компетентність.* Поняття милозвучності. Особливості повнозвучної вимови голосних. Специфіка вимови приголосних звуків. Вимова сполук приголосних. Особливості вимови чужомовних слів. Асиміляція, її види. Спрощення в групах приголосних. Подовження в групах приголосних. Інші звукові процеси. Основні правила складоподілу в усному мовленні. Поняття про орфоепічну компетентність. Ортоепічна компетентність педагога. Типові ортоепічні помилки у мовленнєвій практиці вчителя, шляхи їх подолання. Ортоепічний словник, його структура. Значення ортоепічного словника в роботі педагога.

Тема 7. *Наголос та його роль у СУЛМ. Акцентуаційна компетентність учителя.* Типи наголосу залежно від засобів виділення одиниць звучання. Характер і функції українського наголосу. Нормативне наголошування повнозначних частин мови. Нормативне наголошування службових частин мови та вигуків. Фонетичні слова. Поняття про проклітики та енклітики. Специфіка наголошування складних слів. Складні випадки наголошування чужомовних слів. Подвійне наголошування слів у сучасній українській літературній мові. Особливості діалектного та інтерферентного наголосів.

Формування акцентуаційної компетентності педагога. Типові відхилення від акцентуаційних норм та способи їх усунення. Словники наголосів, їх значення у професійній діяльності вчителя.

Тема 8. *Лексикологія сучасної української мови. Формування лексичної компетентності вчителя-словесника на тлі динаміки лексичної норми.* Предмет і завдання лексикології сучасної української мови. Типи лексичних значень слова. Однозначні та багатозначні слова. Способи перенесення значень слів. Слова-символи. Динаміка лексичної норми. Лексична компетентність учителя-словесника. Формування лексичної компетентності педагога на тлі динаміки лексичної норми. Типові лексичні помилки в мовленні вчителя, шляхи їх подолання.

Тема 9. *Походження української лексики. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя.* Основні історичні шари лексики. Лексичні запозичення з польської мови та інших слов'янських мов. Старослов'янізми. Лексичні запозичення з інших мов. Українські слова в інших мовах. Інтернаціоналізми та екзотизми. Вплив новітніх запозичень на характер лексичної норми. Іншомовна лексика в мовленні учителя-словесника. Адаптація іншомовної лексики та мовна компетентність педагога.

Тема 10. *Лексика української мови з погляду стилістичного вживання. Формування лексичної компетенції вчителя на тлі стилістичної транспозиції лексики.* Функційно-стильова диференціація лексики української мови. Розподіл лексики української мови за сферами вживання. Функціонування лексики, територіально обмеженої в ужитку (діалектизми), аспекти її вивчення. Просторіччя. Жаргонізми, вульгаризми, арготизми та їхнє стилістичне використання. Термінологічна лексика. Наукова та виробничо-технічна термінологія. Сфера поширення й функції термінів. Поняття терміносистеми. Професіоналізми. Стилістична транспозиція лексики і сучасна лексична норма. Уживання термінологічної лексики в мовленні вчителя. Лексична компетентність учителя і стилістична транспозиція лексики.

Тема 11. *Багатство української лексики і лексична компетентність учителя.* Омоніми, їхні різновиди. Синоніми. Типи синонімів. Синонімічний ряд. Стилістична роль синонімів. Антоніми, їх види. Антонімічні пари. Стилістичні функції антонімів. Антитеза. Антономазія. Оксиморон. Перифраза. Пароніми, їхні різновиди. Стилістичні функції паронімів. Парономазія. Уникнення штамів. Характеристика словників синонімів, антонімів, омонімів, паронімів. Використання зазначених словників у професійній діяльності вчителя. Проблема міжмовної омонімії та паронімії, їхній

вплив на рівень лексичної компетентності вчителя. Лексична компетентність учителя-лідера та тлі багатства української лексики.

Тема 12. *Активна та пасивна лексика. Формування лексичної компетентності вчителя відповідно до актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови.* Особливості активної та пасивної лексики. Зміни в словниковому складі сучасної української літературної мови. Неологізми: загальнономовні, індивідуально-авторські. Оновлення й унормування лексичного фонду сучасної української літературної мови. Функціонування неологізмів в різностильових текстах. Застаріла лексика: архаїзми, історизми. Лексична компетентність вчителя на тлі актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови.

Тема 13. *Лексикографія сучасної української літературної мови. Лексикографічна компетентність педагога.* Словники – джерело вивчення української лексики. Типи сучасних словників української мови. Характеристика тлумачних, перекладних, етимологічних словників. Особливості фразеологічних словників. Специфіка термінологічних словників. Словники антонімів, синонімів, паронімів, омонімів. Опис орфографічних та орфоепічних словників. Словники мови письменників. Інші словники. Створення електронних словників. Значення енциклопедій та словників для піднесення загальної і мовної культури вчителя. Лексикографічна компетентність учителя.

Тема 14. *Фразеологія сучасної української мови. Фразеологічна компетентність учителя.* Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Семантична класифікація фразеологізмів. Фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення. Типи фразеологізмів за походженням та емоційно-експресивними функціями. Джерела української фразеології. Прислів'я і приказки. Крилаті слова та вислови. Трансформація фразеологічних одиниць у текстах. Фразеологічна компетентність учителя.

Змістовий модуль 2.

Правописна компетентність учителя:

орфографія і словозміна. Пунктуаційна компетентність учителя

Тема 15. *Правописна компетентність учителя. Український правопис 2019: зміни та правила. Правила вживання апострофа та м'якого знака.* Складники правописної компетентності. Формування правописної компетентності вчителя. Український правопис 2019 :

загальний огляд. Зміни в новій редакції «Українського правопису». Основні зміни та правила нового правопису: зміни у написанні слів; варіантні доповнення: правопис і словозміна. Основні правила написання апострофа. Основні правила вживання м'якого знака. Написання буквосполучень *йо, во*

Тема 16. *Чергування голосних і приголосних. Спрощення. Подвоєння. Правопис префіксів та суфіксів.* Чергування голосних. Чергування приголосних під час словозміни і словотворення. Зміни приголосних перед суфіксом *-ин-, -ськ(ий), -ств(о)*. Спрощення в буквосполученнях. Подвоєння літер. Правопис префіксів *с-, з-, зі-, роз-, без-, через-*. Правопис префіксів *пре-, при-, прі-*. Правопис суфіксів іменників на позначення осіб. Правопис суфіксів іменників на позначення чоловічих і жіночих імен по батькові. Правопис суфіксів *-ин, -ін та -ів (-ов-, -ев-), -їв (-єв-)* у присвійних прикметниках. Правопис суфіксів *-ов-, -ев-, -єв-* у відносних прикметниках.

Тема 17. *Правопис слів іншомовного походження.* Правопис літер на позначення голосних звуків в іншомовних словах. Правопис літер на позначення приголосних звуків в іншомовних словах. Правила написання апострофа в іншомовних словах. Уживання м'якого знака в іншомовних словах. Подвоєння приголосних в іншомовних словах. Уживання та правопис новітніх запозичень.

Тема 18. *Правопис складних іменників і прикметників. Написання складних і складених власних назв. Загальні правила правопису складних слів.* Написання складних іменників. Написання складних прикметників. Велика літера у власних назвах, що складаються з кількох слів. Написання складних і складених власних назв разом, окремо, з дефісом.

Тема 19. *Відмінювання і правопис прізвищ, імен та по батькові. Передача іншомовних власних назв українською мовою.* Відмінювання та правопис прізвищ. Особливості відмінювання складних прізвищ. Відмінювання і правопис слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою. Передача іншомовних власних назв українською мовою. Особливості відмінювання імен та по батькові.

Тема 20. *Правопис прислівників, службових частин мови та вигуків.* Написання прислівників разом, окремо, з дефісом. Написання прийменників разом і з дефісом. Особливості правопису сполучників. Написання часток з іншими словами разом, окремо, з дефісом. Правопис часток *не, ні* з різними частинами мови. Правопис вигуків разом, з дефісом.

Тема 21. *Складні випадки вживання іменників. Правопис іменникових відмінкових форм.* Значення іменників та їхні відмінкові закінчення. Особливості сполучуваності іменників з іншими словами. Труднощі у визначенні роду деяких іменників. Родова диференціація іншомовних іменників та абревіатур. Поділ іменників на відміни та групи. Іменники, що не належать до жодної відміни. Складні випадки відмінювання іменників I відміни. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Складні випадки відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників на *-р*. Закінчення *-а (-я) або -у (-ю)* в родовому відмінку однини. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Правопис відмінкових форм іменників III і IV відмін. Множинні іменники, їх відмінювання і правопис.

Тема 22. *Правопис та відмінювання прикметників, займенників та числівників.* Відмінювання та правопис прикметників. Особливості творення та правопис форм ступенів порівняння прикметників. Значення та особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами. Особливості відмінювання займенників, належних до різних значеннєвих груп. Особливості творення займенників. Особливості відмінювання та правопису кількісних числівників. Відмінювання та правопис порядкових числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правопис відчислівникових складних слів.

Тема 23. *Уживання та правопис дієслівних форм.* Поділ дієслів на дієвідміни. Складні випадки українського дієвідмінювання. Правопис особових закінчень дієслів I та II дієвідмін теперішнього часу. Зміни приголосних при дієвідмінюванні. Особливості творення, вживання та правопису дієслівних форм минулого й майбутнього часів. Творення, вживання та правопис дієслівних форм умовного та наказового способів. Дієвідмінювання атематичних дієслів. Значення дієслів та

особливості їх сполучуваності з іншими словами. Правопис та особливості вживання дієприкметників і дієприслівників.

Тема 24. Пунктуаційна компетентність учителя. Розділові знаки в простому реченні. Пунктуаційна компетентність учителя. Тире між підметом і присудком. Тире на місці пропущеного члена речення. Розділові знаки при звертаннях. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах речення. Розділові знаки між однорідними членами речення. Розділові знаки при узагальнювальних словах. Розділові знаки при відокремлених уточнювальних членах речення. Розділові знаки при відокремлених додатках. Розділові знаки при відокремлених обставинах. Розділові знаки при відокремлених означеннях. Розділові знаки при відокремлених прикладках.

Тема 25. Розділові знаки у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Складні випадки української пунктуації. Розділові знаки у складносурядному реченні. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. Кома, крапка з комою у складному безсполучниковому реченні. Тире у складному безсполучниковому реченні. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні. Пунктуація в реченнях з прямою мовою. Розділові знаки при цитуванні. Розділові знаки в діалогах. Складні випадки української пунктуації.

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Правописна та культуромовна компетентності вчителя» у *другому семестрі* складається із двох змістових модулів. Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиці 2.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Практ	Конс.	Сам. роб.	Бали
1	2	3	4	5	6
<i>Змістовий модуль 1. Культура усного мовлення вчителя. Фонетична, графічна, орфоепічна, акцентуаційна, лексична, фразеологічна, лексикографічна компетентності педагога</i>					
Тема 1. Культуромовна компетентність – підґрунтя культури мовлення нації	5	2	–	3	4

Тема 2. Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу спілкування. Специфіка усного мовлення вчителя	6	2	1	3	4
Тема 3 Невербальні засоби усного мовлення педагога	4	2	–	2	4
Тема 4. Мовленнєвий етикет – невід’ємний складник культури мовлення вчителя	4	2		2	4
Тема 5. Фонетика – наука про звукову будову мови. Фонетична і графічна компетентність педагога	4	2	–	2	4
Тема 6. Основні параметри милозвучності української мови. Ортоепічна компетентність	5	2	1	2	4
Тема 7. Наголос та його роль у СУЛМ. Акцентуаційна компетентність учителя	4	2	–	2	4
Тема 8. Лексикологія СУЛМ. Лексична компетентність учителя-словесника на тлі динаміки лексичної норми	5	2	1	2	4
Тема 9. Походження української лексики. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя	4	2	–	2	4
Тема 10. Лексика української мови з погляду стилістичного вживання. Формування сучасної лексичної норми на тлі стилістичної транспозиції лексики	5	2	1	2	4
Тема 11. Багатство української лексики і лексична компетентність учителя	4	2	–	2	4

Тема 12. Активна та пасивна лексика. Формування сучасної лексичної норми відповідно до актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови	4	2	–	2	4
Тема 13. Лексикографія сучасної української мови. Лексикографічна компетентність педагога	5	2	–	3	4
Тема 14. Фразеологія сучасної української мови. Фразеологічна компетентність учителя	5	2	–	3	4
Разом за змістовим модулем 1	64	28	4	32	56
<i>Змістовий модуль 2. Правописна компетентність учителя: орфографія і словозміна. Пунктуаційна компетентність учителя</i>					
Тема 15. Правописна компетентність учителя. Український правопис 2019: зміни та правила. Правила вживання апострофа та м'якого знака	5	2	1	2	4
Тема 16. Чергування голосних і приголосних. Спрощення. Подвоєння. Правопис префіксів та суфіксів	5	2	-	3	4
Тема 17. Правопис слів іншомовного походження	5	2	-	3	4
Тема 18. Правопис складних іменників і прикметників. Написання складних і складених власних назв	5	2	-	3	4
Тема 19. Відмінювання і правопис прізвищ, імен та по батькові. Передача слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою.	5	2	1	2	4

Тема 20. Правопис прислівників, службових частин мови і вигуків	4	2	-	2	4
Тема 21. Складні випадки вживання іменників. Правопис іменникових відмінкових форм	6	2	1	3	4
Тема 22. Правопис та відмінювання прикметників, займенників та числівників	5	2	-	3	4
Тема 23. Уживання та правопис дієслівних форм	5	2	-	3	4
Тема 24. Пунктуаційна компетентність учителя. Розділові знаки в простому реченні	6	2	1	3	4
Тема 25. Розділові знаки у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Складні випадки української пунктуації	5	2	-	3	4
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	56	22	4	30	44
Усього годин / балів за 2 семестр	120	50	8	62	100 Балів

Основний зміст практичних занять

Змістовий модуль 1.

Культура усного мовлення вчителя. Фонетична, графічна, ортоепічна, акцентуаційна, лексична, фразеологічна, лексикографічна компетентності педагога

Тема 1.

Культуромовна компетентність учителя – підґрунтя культури мовлення нації

План.

1. Роль мови у формуванні національної свідомості.
2. Основні риси високої мовної свідомості.
3. Культуромовна компетентність – основа професійного успіху фахівця.
4. Дотримання чинних мовних норм – запорука культуромовної компетентності учителя.
5. Комунікативні складники культури мовлення вчителя.
6. Значення курсу для формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників.

Література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [навч. посіб.]. [3-є вид., допов. і перероб.]. / [О. Сербенська та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
3. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
5. Закон про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 14 лютого 2020 року).
6. Кульбабська О. В., Кардашук О. В. Крок у професію. Методика викладання української мови : [навч. посіб.]. Чернівці : Чернівецький нац. ун- т, 2017.

7. Культура мови : від теорії до практики : [монографія] / [Л. Струганець та ін.] ; за ред. Л. Струганець. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2015.
8. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення: особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.
9. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.
10. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта, освітньої програми Мова та література (польська). Переклад. Польська мова]. Луцьк : Надстир'я, 2018.
11. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>
12. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинь філологічна : текст і контекст : зб. наук. пр.* / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.
13. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2013.
14. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.
15. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020.
16. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність лідера в освітній галузі (теоретичний ракурс). *Університети і лідерство*. 2015. № 1. С. 52-55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/univlead_2015_1_13
17. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.
18. Струганець Л. В., Струганець Ю. Б. Вербальний континуум української мови : [навч. посібник]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018.
19. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Питання для самоперевірки

1. Яка роль мови у формуванні національної свідомості?
2. Які основні риси високої мовної свідомості.
3. Чи слугує культуромовна компетентність основою професійного успіху фахівця?
4. Що є запорукою культуромовної компетентності учителя?
5. Назвіть комунікативні складники культури мовлення вчителя.
6. Окресліть значення курсу для формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 1. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 2

Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу спілкування. Специфіка усного мовлення вчителя

План

1. Загальна характеристика усного мовлення.
2. Різновиди усного літературного мовлення.
3. Роль ситуативних чинників в усному мовленні.
4. Спільні та відмінні риси усного та писемного мовлення.
5. Мистецтво слухати і чути – важливі елементи теорії і практики комунікації.
6. Мовчання як комунікативна одиниця.
7. Рекомендації щодо техніки усного мовлення
8. Особливості усного мовлення вчителя.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
2. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.

3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
4. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення: особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.
5. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.
6. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>
7. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинь філологічна : текст і контекст : зб. наук. пр.* / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.
8. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.
9. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Априорі, 2020.
10. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.
11. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.
12. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Питання для самоперевірки

1. У загальних рисах схарактеризуйте усне мовлення.
2. Схарактеризуйте різновиди усного літературного мовлення.
3. Визначте роль ситуативних чинників в усному мовленні.
4. Опишіть спільні та відмінні риси усного та писемного мовлення.
5. Що означає для Вас мистецтво слухати і чути?
6. Чому мовчання є комунікативною одиницею?

7. Подайте рекомендації щодо техніки усного мовлення
8. Які особливості усного мовлення вчителя?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 2. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 3

Невербальні засоби усного мовлення педагога

План.

1. Наука про невербальні засоби спілкування.
2. Універсальне й ідіоетнічне в усному мовленні.
3. Класифікація невербальних засобів спілкування.
4. Аналіз акустичних засобів спілкування.
5. Характеристика оптичних засобів спілкування.
6. Застосування невербальних засобів спілкування в роботі вчителя.
7. Значення інтонації та інших акустичних засобів в усному мовленні педагога.
8. Використання оптичних засобів спілкування в учительській практиці

Література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [навч. посіб.]. [3-є вид., допов. і перероб.]. / [О. Сербенська та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
2. Ботвина Н. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування. Київ : АртЕк, 2000.
3. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
5. Корніяка О. Мистецтво гречності. Київ : Либідь, 1995.
6. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення: особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.

7. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>
8. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2001.
9. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.
10. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Априорі, 2020.
11. Содомора А. Рука // Просценіум. 2002. № 1, № 2.
12. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.
13. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Питання для самоперевірки

1. Що таке невербальні засоби спілкування?
2. Окресліть специфіку ніверсального й ідіоетнічного в усному мовленні.
3. Як можна класифікувати невербальні засоби спілкування?
4. Проаналізуйте акустичні засоби спілкування.
5. Схарактеризуйте оптичні засоби спілкування.
6. Яку роль відіграють невербальні засоби спілкування в роботі вчителя?
7. Яка роль інтонації та інших акустичних засобів в усному мовленні педагога?
8. Яке значення мають оптичні засоби спілкування в учительській практиці?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 3. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А.

Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 4

Мовний етикет – невід’ємний складник культури мовлення вчителя

План

1. Поняття про мовний етикет.
2. Мовний етикет і ментальність українців.
3. Мовний етикет вчителя.
4. Типові етикетні ситуації.
5. Парадигма мовних формул.
6. Використання стандартних мовних формул у вчительській практиці.
7. Вплив мовлення педагога на формування мовного етикету учнів в ЗЗО.

Література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [навч. посіб.]. [3-є вид., допов. і перероб.]. / [О. Сербенська та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
2. Білавич Г., Вацеба В. Як формувати мовленнєвий етикет молодших школярів? : [навчальний посібник]. Івано-Франківськ, 2020.
3. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна школа, 1998.
4. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
5. Гайович Г.В. Поняття “мова”, “мовлення”, “етикет” у сучасному українському діловому середовищі. *Фокус мови* : науково-практичний журнал. 2010. № 1.
6. Куліщенко Л. Мовленнєвий етикет та ментальність українців. *Світогляд – Філософія – Релігія*. 2013. Вип. 4.
7. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
8. Луца В. М. Мовленнєвий етикет і ментальність українців : *Педагогічні науки*. 2017. Т.1. №76.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Київ : Знання, 2006.

10. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.
11. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020.
12. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет. *Дивослово*. 1998. №3.
13. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність лідера в освітній галузі (теоретичний ракурс). *Університети і лідерство*. 2015. № 1. С. 52-55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/univlead_2015_1_13
14. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.
15. Струганець Л. В., Струганець Ю. Б. Вербальний континуум української мови : [навч. посібник]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018.
16. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.]. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.
17. Чак Є Мовий етикет і ...займенник. *Мовознавство*. 1996. №4.
18. Шутова М.О. Мовленнєвий етикет як система координат у міжособистісній і міжкультурній комунікації. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2013. Том 16. № 1.

Питання для самоперевірки

1. Що являє собою мовний етикет?
2. Як пов'язаний мовний етикет українців з їхньою ментальністю?
3. У чому особливість мовного етикету вчителя?
4. Схарактеризуйте типові етикетні ситуації.
5. Окресліть парадигму мовних формул.
6. Які стандартні мовні формули варто використовувати в учительській практиці?
7. Який вплив має мовлення педагога на формування мовного етикету учнів в ЗЗО?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 4. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя

(скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 5

Фонетика – наука про звукову будову мови. Фонетична і графічна компетентність педагога

План

1. Звуковий склад мови – феномен національної культури.
2. Основні властивості людського голосу.
3. Артикуляційні, акустичні, функційні та ін. особливості звуків.
4. Будова мовного апарата. Активні та пасивні мовні органи.
5. Фази артикуляції окремого звука.
6. Правильне дихання – основа доброго голосоутворення.
7. Поняття про артикуляційну базу.
8. Артикуляційно-акустична класифікація голосних звуків:
 - а) за участю губ;
 - б) за ступенем підняття спинки язика;
 - в) за місцем артикуляції.
9. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків:
 - а) класифікація приголосних за місцем творення;
 - б) характеристика приголосних за способом творення;
 - в) характеристика приголосних за звучністю;
 - г) класифікація приголосних за акустичним враженням.
10. Палаталізація приголосних:
 - а) класифікація приголосних за ступенем вияву м'якості;
 - б) позиції пом'якшення приголосних.
11. Поняття про фонетичну компетентність.
12. Поняття про графіку. Співвідношення між звуками і буквами .
13. Графічна (буквена) і фонетична компетентність у професійній діяльності вчителя.

Література

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.
2. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань

і самостійної роботи для студентів галузі знань 03 Гуманітарні науки, 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.

3. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинська філологічна : текст і контекст : зб. наук. пр.* / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.

4. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020.

5. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.] ; за ред. С. О. Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011.

6. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка : Практикум : [навч. посіб.] / [за ред. М.М. Фащенко]. Київ : ВЦ «Академія», 2010.

7. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Ключові поняття: вокалізм, консонантизм, голосні звуки, лабіалізовані звуки, нелабіалізовані звуки, приголосні звуки, губні, язикові, глоткові, зімкнені, щілинні, дрижачі, сонорні, шумні, дзвінкі, глухі, шиплячі, свистячі, м'які (палатальні), напівм'які (напівпалаталізовані) звуки, артикуляція, екскурсія, витримка, рекурсія.

Питання для самоперевірки

1. Які артикуляційно-акустичні особливості голосних і приголосних звуків?

2. Назвіть складники мовного апарату.

3. Які мовні органи є активними, а які – пасивними? Чому?

4. На які групи класифікують голосні за участю губ?

5. Як розподіляють голосні за ступенем підняття спинки язика та за місцем артикуляції?

6. З'ясуйте особливості артикуляції голосного **И**.

7. За якими ознаками диференціюються приголосні в українській мові?
8. Вкажіть на особливості класифікації приголосних за способом творення.
9. На які групи розподіляють приголосні за місцем творення?
10. Схарактеризуйте приголосні за звучністю.
11. Схарактеризуйте приголосні за акустичним враженням.
12. У чому полягають особливості диференціації приголосних за ступенем вияву м'якості?
13. Що являє собою фонетична компетентність?
14. Що вивчає графіка? Яке співвідношення між звуками і буквами?
15. Яке значення графічної та фонетичної компетентності у професійній діяльності вчителя?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 5. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 6

Основні параметри милозвучності української мови.

Ортоепічна компетентність

1. Поняття милозвучності.
2. Особливості повнозвучної вимови голосних.
3. Специфіка вимови приголосних звуків. Вимова сполук приголосних.
4. Особливості вимови чужомовних слів
5. Асиміляція, її види:
6. Спрощення в групах приголосних.
7. Подовження в групах приголосних. Інші звукові процеси.
8. Основні правила складоподілу в усному мовленні.
9. Поняття про орфоепічну компетентність.
10. Ортоепічна компетентність педагога.

11. Типові ортоепічні помилки у мовленнєвій практиці вчителя, шляхи їх подолання.

12. Ортоепічний словник, його структура. Значення ортоепічного словника в роботі педагога.

Література

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.

2. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.

3. Головащук С. І. Словник наголосів : понад 20 000 слів. Київ : Наук. думка, 2008.

4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / [2-е вид., істотно допов.]. Київ : КММ, 2019.

5. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.

6. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>

7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.

8. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинь філологічна : текст і контекст* : зб. наук. пр. / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.

9. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.

10. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі,

2020.

11. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.] ; за ред. С. О. Карамана.– К.: Літера ЛТД, 2011.

12. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка : Практикум : [навч. посіб.] / [за ред. М.М. Фащенко]. Київ : ВЦ «Академія», 2010.

13. Українська мова : Енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. [4-е вид. випр. і допов.]. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2013.

14. Орфоепічний словник української мови : У 2 т. [уклад. М. Пещак та ін.]. Київ : Довіра, 2003.

15. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Питання для самоперевірки

1. Що таке милозвучність?
2. У чому особливості повнозвучної вимови голосних?
3. У чому специфіка вимови приголосних звуків та вимови сполук приголосних?
4. У чому особливості вимови чужомовних слів?
5. Схарактеризуйте асиміляцію, її види.
6. Окресліть спрощення в групах приголосних.
7. У чому специфіка подовження в групах приголосних? Які ще звукові процеси Вам відомі?
8. Окресліть основні правила складоподілу в усному мовленні.
9. Що являє собою ортоепічна компетентність?
10. У чому особливості ортоепічної компетентності педагога?
11. Які типові ортоепічні помилки у мовленнєвій практиці вчителя, шляхи їх подолання?
12. У чому специфіка ортоепічного словника, його структури? Яке значення ортоепічного словника в роботі педагога?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 6. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя

(скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 7

Наголос та його роль у СУЛМ.

Акцентуаційна компетентність учителя

План

1. Типи наголосу залежно від засобів виділення одиниць звучання.
2. Характер і функції українського наголосу.
3. Нормативне наголошування повнозначних частин мови.
4. Нормативне наголошування службових частин мови та вигуків.
5. Фонетичні слова. Поняття про проклітики та енклітики.
6. Специфіка наголошування складних слів.
7. Складні випадки наголошування чужомовних слів.
8. Подвійне наголошування слів у сучасній українській літературній мові.
10. Особливості діалектного та інтерферентного наголосів.
11. Формування акцентуаційної компетентності педагога.
12. Типові відхилення від акцентуаційних норм та способи їх усунення.
13. Словники наголосів, їх значення у професійній діяльності вчителя.

Література

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.
2. Варава Н. В. Наголошування складних слів // Культура слова. Київ, 1991. Вип. 41.
3. Винницький В. М. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів : Біблос, 2002.
4. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь, 1995.
5. Головащук С. І. Словник наголосів. Київ : Наук. думка, 2003.
6. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017.

7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.

8. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинь філологічна : текст і контекст : зб. наук. пр.* / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.

9. Орфоепічний словник / [уклад. М. І. Погрібний]. Київ : Рад. шк., 1984.

10. Орфоепічний словник української мови : в 2 т. / НАН України, Ін-т укр. мови, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні. Київ : Довіра, 2001.

11. Пристай Б. Р. Подвійне наголошування в сучасній українській літературній мові // Укр. мова і літ. в шк. 1992. № 5/6.

12. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : Практикум : [навч. посібник]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004.

13. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Априорі, 2020.

14. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013

Питання для самоперевірки

1. У яких аспектах досліджують наголос у сучасній мовознавчій літературі?

2. Які виокремлюють типи наголосу залежно від засобів виділення одиниць звучання?

3. Які функції виконує наголос у мові?

4. Вкажіть на особливості наголошування повнозначних частин мови?

5. Вкажіть на особливості наголошування службових частин мови?

6. У чому специфіка дублетних наголосів у сучасній українській літературній мові?

7. У чому особливості діалектного та інтерферентного наголосу?

11. Які Вам відомі типові відхилення від акцентуаційних норм?
12. Схарактеризуйте словники наголосів. У чому їх специфіка?
13. Чи повинен учитель послуговуватися словниками наголосів у професійній діяльності?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 7. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 8

Лексикологія сучасної української мови.

Формування лексичної компетентності вчителя-словесника на тлі динаміки лексичної норми

План

1. Предмет і завдання лексикології сучасної української мови.
2. Типи лексичних значень слова.
3. Однозначні та багатозначні слова. Способи перенесення значень слів. Слова-символи.
4. Динаміка лексичної норми.
5. Лексична компетентність учителя-словесника.
6. Формування лексичної компетентності педагога на тлі динаміки лексичної норми.
7. Типові лексичні помилки в мовленні вчителя, шляхи їх подолання.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
2. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / [2-е вид., істотно допов.]. Київ : КММ, 2019.
4. Літературна норма і мовна практика : [монографія] /

[С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.

5. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (Українська мова і література), освітньо-професійної програми «Українська мова і література. Світова література». Луцьк : Надстир'я, 2020.

6. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

7. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

8. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.

9. Струганець Л. В., Струганець Ю. Б. Вербальний континуум української мови : [навч. посібник]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018.

10. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ та ін.] ; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.

11. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

12. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001.

Питання для самоперевірки

1. Чому слово є основною одиницею мови?
3. У чому особливості слова і поняття?
4. Що таке лексичне значення слова?
5. Які типи лексичних значень слова Вам відомі?
6. Які слова називають однозначними, а які – багатозначними?
7. Які є способи перенесення значень слів?
8. Що таке слова-символи?
9. У чому специфіка тлумачних словників?
10. Які вам відомі тлумачні словники?
11. Які чинники впливають на динаміку лексичної норми?
12. Які типові лексичні помилки трапляються в мовленні вчителя?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 8. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 9

Походження української лексики. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя

План

1. Основні історичні шари лексики.
2. Лексичні запозичення з польської мови та інших слов'янських мов.
3. Старослов'янізми.
4. Лексичні запозичення з інших мов.
5. Українські слова в інших мовах.
6. Інтернаціоналізми та екзотизми.
7. Вплив новітніх запозичень на характер лексичної норми.
8. Іншомовна лексика в мовленні учителя-словесника.
9. Адаптація іншомовної лексики та мовна компетентність педагога

Література

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2005.
2. Бибик С. П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання. Харків : ФОЛІО, 2006.
3. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
4. Вплив суспільних змін на розвиток української мови: монографія. Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, В. І. Критська, Т. К. Пуздирєва, Ю. В. Романюк; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

5. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.

6. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. Київ : Вища шк., 1987.

7. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення : особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.

8. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.

9. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (Українська мова і література), освітньо-професійної програми «Українська мова і література. Світова література». Луцьк : Надстир'я, 2020.

10. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>

11. Сербенська О. А. Голос і звуки рідної мови. Львів : Априорі, 2020.

12. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

13. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

14. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.

15. Сучасна українська літературна мова : Лексика і фразеологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. Київ : Наук. думка, 1973.

16. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ та ін.] ; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.

17. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001.

18. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.:

В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

19. Український правопис. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

20. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Ключові поняття: питома лексика, запозичена лексика, власне українська лексика, старослов'янізми, словники іншомовних слів.

Питання для самоперевірки

1. Які Вам відомі основні історичні шари лексики?
2. Які особливості лексичних запозичень із польської мови та інших слов'янських мов?
3. Схарактеризуйте фонетичні та граматичні риси старослов'янізмів?
4. Які особливості лексичних запозичень з інших мов?
5. Які українські слова вживаються в інших мовах?
6. Що таке інтернаціоналізми та екзотизми?
7. Який вплив мають новітні запозичення на характер лексичної норми?
8. Чи варто вживати іншомовну лексику учителям-словесникам?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 9. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 10

**Лексика української мови з погляду стилістичного вживання.
Формування лексичної компетенції вчителя на тлі стилістичної
транспозиції лексики**

План

1. Функційно-стильова диференціація лексики української мови.
2. Розподіл лексики української мови за сферами вживання.

3. Функціонування лексики, територіально обмеженої в ужитку (діалектизми), аспекти її вивчення.

4. Просторіччя. Жаргонізми, вульгаризми, арготизми та їхнє стилістичне використання.

5. Термінологічна лексика. Наукова та виробничо-технічна термінологія. Сфера поширення й функції термінів. Поняття терміносистеми.

6. Професіоналізми.

7. Стилійстична транспозиція лексики і сучасна лексична норма.

8. Уживання термінологічної лексики в мовленні вчителя.

9. Лексична компетентність учителя і стилійстична транспозиція лексики.

Література

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.] / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К.: ВЦ «Академія», 2006.

2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2-ге, істотно доп.]. Київ : КММ, 2019.

3. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови). Київ : Довіра, 1999.

4. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. К.: Вища шк., 1987.

5. Кочан І. М. Термінологія : національна чи міжнародна? *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : «Теоретичні засади термінознавства та лексикографії»*. 2009. № 648.

6. Лексика на перетині наукових парадигм : монографія / за ред. Л. Струганець ; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018.

7. Панько Т., Кочан І., Мацюк Г. Українське термінознавство : підручник для студ. гуманітарних спец. вищих закладів. Львів : Вид-во «Світ», 1994.

8. Пономарів О. Д. Стилійстика сучасної української мови. Київ : Вища шк., 1993.

9. Склад і структура термінологічної лексики української мови. [А. В. Крижанівська, Л. О. Симоненко, Т.І. Панько та ін.]. Київ : Наук. думка, 1984.

10. Ставицька Л. О. Короткий словник жаргонної лексики української мови. Київ : Критика, 2003.
11. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціяція укр. мови / Л. О. Ставицька. Київ : Критика, 2005.
12. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.
13. Струганець Л. В., Струганець Ю. Б. Вербальний континуум української мови : [навч. посібник]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018.
14. Сучасна українська літературна мова : Лексика і фразеологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. Київ : Наук. думка, 1973.
15. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибики, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001.
16. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.
17. Український правопис. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
18. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Ключові поняття: стилістично нейтральна лексика, стилістично забарвлена лексика, терміни, терміносистема, наукова термінологія, виробничо-технічна термінологія, просторічна лексика, діалектизми, жаргонізми, вульгаризми, арготизми, професіоналізми.

Питання для самоперевірки

1. За якими ознаками здійснюється диференціяція лексики української мови?
2. Яка лексика належить до стилістично-нейтральної, а яка – до стилістично забарвленої?
3. Які слова називають діалектизмами? У яких аспектах вони вивчаються?
4. Яка лексика належить до просторічної? Що таке жаргонізми, вульгаризми, арготизми? Яке їхнє стилістичне призначення?
5. Яку лексику називають термінологічною? В чому особливість наукової та виробничо-технічної термінології?

6. Яка лексика є професійною?

7. Які особливості вивчення лексики з погляду стилістичного вживання в школі?

8. Окресліть особливості вживання термінологічної лексики в мовленні вчителя.

9. З'ясуйте вплив стилістичної транспозиції лексики на рівень лексичної компетентності вчителя.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 10. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 11

Багатство української лексики і лексична компетентність учителя

План

1. Омоніми, їхні різновиди.

2. Синоніми. Типи синонімів. Синонімічний ряд. Стилiстична роль синонімів.

3. Антоніми, їх види. Антонімічні пари. Стилiстичні функції антонімів. Антитеза. Антономазія. Оксиморон. Перифраза.

4. Пароніми, їхні різновиди. Стилiстичні функції паронімів. Парономазія.

5. Уникнення штамів.

6. Характеристика словників синонімів, антонімів, омонімів, паронімів.

7. Використання зазначених словників у професійній діяльності вчителя.

8. Проблема міжмовної омонімії та паронімії, їхній вплив на рівень лексичної компетентності вчителя.

9. Лексична компетентність учителя-лідера та тлі багатства української лексики.

Література

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2-ге, істотно доп.]. Київ : КММ, 2019.
4. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови). Київ : Довіра, 1999.
5. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення : особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017.
6. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.
7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.
8. Мельник І. А. Слушні поради з культури усного та писемного мовлення для державних службовців і не тільки. Рецензія на навчальне видання : Левчук І. Основи культури мовлення : особливості поради, роздуми : навч. довід. / І. Левчук, Л. Матящук. Луцьк, 2017. 164 с. Дивослово. 2018. № 3. Режим доступу URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/15-0318.pdf>
9. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
10. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
11. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність лідера в освітній галузі (теоретичний ракурс). *Університети і лідерство*. 2015. № 1. С. 52-55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/univlead_2015_1_13
12. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : [навч. посібник]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.

13. Сучасна українська літературна мова : Лексика і фразеологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. Київ : Наук. думка, 1973.

14. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ та ін.] ; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.

15. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001.

16. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

17. Український правопис. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

18. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія]. [вид. 3-є, доп.]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013.

Питання для самоперевірки

1. У чому специфіка омонімії? Чим вона відрізняється від багатозначності? Які є різновиди омонімів?

2. Які слова називаються синонімами? Які типи синонімів? Що таке синонімічний ряд. Яка стилістична роль синонімів? У чому виявляються особливості використання синонімів у текстах різних стилів?

3. Які слова називаються антонімами? Які види антонімів? Які стилістичні функції антонімів? Що таке антитеза, антономазія, оксиморон, перифраза?

4. Які слова називаються паронімами? Які різновиди паронімів? Які стилістичні функції паронімів. Що таке парономазія?

5. У чому особливості словників синонімів, антонімів, омонімів, паронімів?

6. Яке значення цих словників у професійній діяльності вчителя-словесника?

7. У чому суть міжмовної омонімії та паронімії?

8. Окресліть особливості лексичної компетентності вчителя.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 11. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 12

Активна та пасивна лексика. Формування лексичної компетентності вчителя відповідно до актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови

План

1. Особливості активної та пасивної лексики.
2. Зміни в словниковому складі сучасної української літературної мови.
3. Неологізми: загальномовні, індивідуально-авторські.
4. Оновлення й унормування лексичного фонду сучасної української літературної мови.
5. Функціонування неологізмів в різностильових текстах.
6. Застаріла лексика: архаїзми, історизми.
7. Лексична компетентність вчителя на тлі актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови.

Література

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
3. Вплив суспільних змін на розвиток української мови: [монографія]. Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, В. І. Критська, Т. К. Пуздирєва, Ю. В. Романюк; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2-ге, істотно доп.]. Київ : КММ, 2019.

5. Кондратенко Н. Неологізація сучасного українського політичного дискурсу : загальні тенденції. *Слов'янський збірник*. 2014. Вип. 18.

6. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [С. Я. Єрмоленко та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.

7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.

8. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017.

9. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

10. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

11. Степаненко М. Політичне сьогодення української мови : актуальний перифрастикон. Харків : Видавець Іванченко, 2017.

12. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ та ін.] ; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.

13. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001.

14. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанвський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

15. Український правопис / НАН України. 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

16. Туровська Л., Василькова Л. Нові слова та значення : словник. Київ : Довіра, 2008.

Питання для самоперевірки

1. У чому особливості активної та пасивної лексики?
2. Що таке неологізми?
3. Які є види неологізмів?

4. Яка лексика називається застарілою?
5. Які слова належать до архаїзмів, а які – до історизмів?
6. Які зміни відбулися в словниковій системі сучасної української літературної мови в кінці 20 на поч. 21ст.?
7. Який вплив має актуалізація та пасивізація лексичного складу української мови на лексичну компетентність вчителя?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 12. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 13

Лексикографія сучасної української літературної мови.

Лексикографічна компетентність педагога.

План

1. Словники – джерело вивчення української лексики.
2. Типи сучасних словників української мови.
3. Характеристика тлумачних, перекладних, етимологічних словників.
4. Особливості фразеологічних словників.
5. Специфіка термінологічних словників.
6. Словники антонімів, синонімів, паронімів, омонімів.
7. Опис орфографічних та орфоепічних словників.
8. Словники мови письменників.
9. Інші словники.
10. Створення електронних словників.
11. Значення енциклопедій та словників для піднесення загальної і мовної культури вчителя.
12. Лексикографічна компетентність учителя.

Література

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навч. посіб.]. Київ : ВЦ «Академія», 2006.

2. Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови. Київ : Інститут української мови НАН України, 2005.
3. Корпусна лінгвістики / [В.А. Широков, О.В. Бугаков, Т. О. Грязнухіна та ін.]. Київ : Довіра, 2005.
4. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.
5. Сучасна українська літературна мова/ [за ред. А.П. Грищенко]. Київ : Вища шк., 2002.
6. Сучасна українська літературна мова / [за ред. М.Я. Плющ]. Київ : Вища шк., 2009.
7. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.] ; за ред. С. О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.
8. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанвський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

Словники

1. Активні ресурси сучасної української номінації : ідеографічний словник нової лексики / Є. А. Карпіловська та ін. ; Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : ТОВ «КММ», 2013.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2005.
3. Головащук С. І. Словник наголосів : понад 20 000 слів. Київ : Наук. думка, 2008.
4. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна: Близько 140000 тис. слів / відп. ред. Н. Ф. Клименко. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011.
5. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ : Рад. шк., 1986.
6. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. Львів : Фенікс, 1996.

7. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. .Словник фразеологічних антонімів української мови. Київ : Довіра, 2001
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонімічних рядів / [5-е вид., опрац. і значно допов.]. Львів : БаК, 2014.
9. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. Київ: Рад. шк., 1988.
10. Нелюба А.М., Редько Є.О. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник / за ред. А. М. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017.
11. Орфоепічний словник української мови : У 2 т. [уклад. М. Пещак та ін.]. Київ : Довіра, 2003.
12. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови. Київ : Довіра, 1999.
13. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ : Знання, 2006.
14. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [ред.: А. А. Бурячок та ін.]. Київ : Наук. думка, 2006.
15. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
16. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
17. Словник української мови у 20 -ти т. Київ : Наукова думка, 2010–2020. Т. 1–11.
18. Словник труднощів української мови. / [відп. ред. Т. С. Дорошенко]. Харків : Торсінг плюс, 2010. 416 с.
19. Туровська Л. В., Василькова Л. М. Нові слова та значення : словник. Київ : Довіра, 2008.
20. Український орфографічний словник : понад 175 000 слів / [уклад. В. В. Чумак та ін.; голова редкол. В. Г. Скляренко]. [вид. 9-е, перероб. і допов.]. Київ : Довіра, 2009.
21. Фразеологічний словник української мови : у 2 кн. Київ : Наукова думка, 1993.

Ключові поняття: лексикографія, словники, типи словників, тлумачні словники, перекладні словники, етимологічні словники,

фразеологічні словники, термінологічні словники, орфографічні словники, орфоепічні словники, словники мови письменників, словники антонімів, синонімів, паронімів, омонімів.

Питання для самоперевірки

1. На які типи диференціюють сучасні словники української мови?
2. У чому особливості тлумачних, перекладних, етимологічних словників?
3. У чому сутність фразеологічних словників?
4. Які Вам відомі термінологічні словники?
5. У чому специфіка словників антонімів, синонімів, паронімів, омонімів?
6. У чому специфіка орфографічних та орфоепічних словників?
7. Які вам відомі словники мови письменників?
8. Якою є побудова словникових статей?
9. У чому специфіка лексикографічної роботи в 21 столітті?
10. Яке значення енциклопедій та словників для піднесення загальної і мовної культури особистості.
11. У чому специфіка вивчення лексикографії в ЗЗСО?
12. Що таке лексикографічна компетентність учителя?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 13. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 14

Фразеологія сучасної української мови.

Фразеологічна компетентність учителя

План

1. Основні типологічні ознаки фразеологізмів.
2. Семантична класифікація фразеологізмів. Фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення.
3. Типи фразеологізмів за походженням та емоційно-експресивними функціями.

4. Джерела української фразеології.
5. Прислів'я і приказки. Крилаті слова та вислови.
6. Трансформація фразеологічних одиниць у текстах.
7. Фразеологічна компетентність учителя.

Література

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища шк., 1987.
2. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ : Наук. думка, 1989.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2009.
4. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
5. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009.
6. Жуйкова М. В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов : [монографія]. Луцьк: Вежа, 2007.
7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : [навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія, 014 Середня освіта (мова і література (польська)), освітньо-професійної програми «Мова та література (польська). Переклад. Польська мова», «Середня освіта. Польська мова»]. Луцьк : Надстир'я, 2020.
8. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
9. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
10. Словник української мови у 20-ти т. Київ : Наукова думка, 2010–2020. Т. 1–11.
11. Сучасна українська літературна мова : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / [С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.] ; за ред. С. О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011.
12. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка : Практикум : [навч. посіб.] / [за ред. М.М. Фащенко]. Київ : ВЦ «Академія», 2010.

13. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. [вид. 4-те, випр. і доп.] Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2013.

14. Фразеологічний словник української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко та ін.]. Київ : Наук. думка, 1999. Т.1-2.

15. Melnyk I., Holoivukh L., Kalishchuk D., & Levchuk I. Verbal Markers of the Concept of Peace: Psycholinguistic and Lexical Analyses. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2020, 7(2). (У співавт.). (Scopus).

Питання для самоперевірки

1. Що являє собою фразеологія сучасної української літературної мови?
2. Які основні типологічні ознаки фразеологізмів?
3. Як класифікуються фразеологізми за семантикою?
4. Які джерела української фразеології?
5. Чи належать прислів'я і приказки, крилаті слова та вислови до фразеологічних одиниць?
6. Що являють собою мовні кліше?
7. Чи допустимі мовні кліше в різностильових текстах?
8. Як відбувається трансформація фразеологічних одиниць у текстах?
9. Вкажіть на особливості формування фразеологічної компетентності вчителя.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 14. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Змістовий модуль 2.
Правописна компетентність учителя:
орфографія і словозміна. Пунктуаційна компетентність учителя

Тема 15

Правописна компетентність учителя.
Український правопис 2019: зміни та правила.
Правила вживання апострофа та м'якого знака

План

1. Складники правописної компетентності.
2. Формування правописної компетентності вчителя.
3. Український правопис 2019 : загальний огляд.
4. Зміни в новій редакції «Українського правопису».
5. Основні зміни та правила нового правопису:
 - а) зміни у написанні слів;
 - б) варіантні доповнення: правопис і словозміна.
6. Основні правила написання апострофа.
7. Основні правила вживання м'якого знака.
8. Написання буквосполучень *йо,ьо*.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
7. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова: практикум із пунктуації: навчальний посібник. Київ: Знання, 2009.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть складники правописної компетентності?
2. У чому специфіка правописної компетентності вчителя?
3. У чому особливості українського правопису 2019 ?
4. Які зміни відбулися в новій редакції «Українського правопису» (загальний огляд).
5. Схарактеризуйте основні зміни, зафіксовані в написанні слів, в правописі 2019.
6. Які варіантні доповнення зроблено у правописі і словозміні?
7. Які основні правила написання апострофа?
8. Пригадайте основні правила вживання м'якого.
9. Пригадайте, коли пишемо буквосполучення йо, ьо?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 15. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 16

Чергування голосних і приголосних.

Спрощення. Подвоєння. Правопис префіксів та суфіксів

План

1. Чергування голосних.
2. Чергування приголосних під час словозміни і словотворення.
3. Зміни приголосних перед суфіксом *-ин-, -ськ(ий), -ств(о)*.
4. Спрощення в буквосполученнях.
5. Подвоєння літер.
6. Правопис префіксів *с-, з-, зі-, роз-, без-, через-*.
7. Правопис префіксів *пре-, при-, прі-*.
8. Правопис суфіксів іменників на позначення осіб.
9. Правопис суфіксів іменників на позначення чоловічих і жіночих імен по батькові.
10. Правопис суфіксів *-ин, -їн та -ів (-ов-, -ев-), -їв (-єв-)* у присвійних прикметниках. Правопис суфіксів *-ов-, -ев-, -єв-* у відносних прикметниках.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Пригадайте правила чергування голосних.
2. У чому полягають особливості чергувань приголосних під час словозміни і словотворення?
3. Окресліть зміни приголосних перед суфіксом *-ин-, -ськ(ий), ств(о)*.
4. Що вам відомо про спрощення в буквосполученнях?
5. За яких умов відбувається подвоєння літер?
6. Коли пишемо префікси *с-, з-, зі-, роз-, без-, через-*?
7. Коли пишемо префікси *пре-, при-, прі-*?
8. Які особливості правопису суфіксів іменників на позначення осіб?
9. Які особливості правопису суфіксів іменників на позначення чоловічих і жіночих імен по батькові.
10. Які особливості правопису суфіксів у відносних і присвійних прикметниках?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 16. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя

(скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 17

Правопис слів іншомовного походження

План

1. Правопис літер на позначення голосних звуків в іншомовних словах.
2. Правопис літер на позначення приголосних звуків в іншомовних словах.
3. Правила написання апострофа в іншомовних словах.
4. Уживання м'якого знака в іншомовних словах.
5. Подвоєння приголосних в іншомовних словах.
6. Уживання та правопис новітніх запозичень.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Поясніть правопис літер на позначення голосних звуків в іншомовних словах.
2. Поясніть правопис літер на позначення приголосних звуків в іншомовних словах.

3. Сформулюйте правила написання апострофа в іншомовних словах.
4. Пригадайте правила вживання м'якого знака в іншомовних словах.
5. У чому особливості подвоєння приголосних в іншомовних словах?
6. Прокоментуйте уживання та правопис новітніх запозичень.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 17. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 18

Правопис складних іменників і прикметників. Написання складних і складених власних назв

План

1. Загальні правила правопису складних слів.
2. Написання складних іменників.
3. Написання складних прикметників.
4. Велика літера у власних назвах, що складаються з кількох слів.
5. Написання складних і складених власних назв разом, окремо, з дефісом.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Сформулюйте загальні правила правопису складних слів.
2. У чому специфіка написання складних іменників.
3. Сформулюйте правила написання складних прикметників.
4. У чому особливості правопису великої літери у власних назвах, що складаються з кількох слів.
5. Сформулюйте правила написання складних і складених власних назв разом, окремо, з дефісом.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 18. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 19

Відмінювання і правопис прізвищ, імен та по батькові. Передача іншомовних власних назв українською мовою

План

1. Відмінювання та правопис прізвищ.
2. Особливості відмінювання складних прізвищ.
3. Відмінювання і правопис слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою.
4. Передача іншомовних власних назв українською мовою.
5. Особливості відмінювання імен та по батькові.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.

3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.

4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.

5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Вкажіть на особливості відмінювання та правопису прізвищ.
2. Як відмінюються складні прізвища?
3. Схарактеризуйте особливості відмінювання і правопису слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою.
4. Як передаються запозичені власні назви українською мовою?
5. У чому полягають особливості відмінювання імен та по батькові.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 19. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 20

Правопис прислівників, службових частин мови та вигуків

План

1. Написання прислівників разом, окремо, з дефісом.
2. Написання прийменників разом і з дефісом.
3. Особливості правопису сполучників.
4. Написання часток з іншими словами разом, окремо, з дефісом.
5. Правопис часток *не*, *ні* з різними частинами мови.
6. Правопис вигуків разом, з дефісом.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г., Мельник І. А. Комунікативно-прагматичні та стилістичні функції часток у художніх творах Лесі Українки. *Волинь філологічна: текст і контекст*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 28. С.45-59.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. З'ясуйте особливості написання прислівників разом, окремо, з дефісом.
2. Схарактеризуйте написання прийменників разом і з дефісом.
3. У чому полягають особливості правопису сполучників?
4. З'ясуйте особливості написання часток з іншими словами разом, окремо, з дефісом.
5. Як пишуться частки *не*, *ні* з різними частинами мови?
6. Виявіть особливості правопису вигуків.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 20. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 21

Складні випадки вживання іменників. Правопис іменникових відмінкових форм

План

1. Значення іменників та їхні відмінкові закінчення. Особливості сполучуваності іменників з іншими словами.
2. Труднощі у визначенні роду деяких іменників. Родова диференціація іншомовних іменників та аббревіатур.
3. Поділ іменників на відміни та групи. Іменники, що не належать до жодної відміни.
4. Складні випадки відмінювання іменників I відміни. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини.
5. Складні випадки відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників на *-р*. Закінчення *-а (-я) або -у (-ю)* в родовому відмінку однини. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини.
6. Правопис відмінкових форм іменників III і IV відмін.
7. Множинні іменники, їх відмінювання і правопис.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. З'ясуйте специфіку значень іменників та їхніх відмінкових закінчень.

2. У чому полягають особливості сполучуваності іменників з іншими словами?
3. Виявіть родову диференціацію іншомовних іменників та аббревіатур. Чому виникають труднощі у визначенні роду деяких іменників?
4. Розподіліть іменники за відмінами та групами. Які іменники не належать до жодної відміни?
5. Схарактеризуйте складні випадки відмінювання іменників I відміни.
6. Окресліть особливості складних випадків відмінювання іменників II відміни.
7. У чому особливості правопису відмінкових форм іменників III і IV відмін.
8. Схарактеризуйте множинні іменники, їх відмінювання і правопис.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 21. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 22

Правопис та відмінювання прикметників, займенників та числівників

План

1. Відмінювання та правопис прикметників.
2. Особливості творення та правопис форм ступенів порівняння прикметників.
3. Значення та особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами.
4. Особливості відмінювання займенників, належних до різних значенневих груп.
5. Творення та правопис займенників.
6. Особливості відмінювання та правопису кількісних числівників.
7. Відмінювання та правопис порядкових числівників.
8. Зв'язок числівників з іменниками.
9. Правопис відчислівникових складних слів.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. З'ясуйте особливості відмінювання та правопису прикметників.
2. У чому специфіка творення та правопису форм ступенів порівняння прикметників?
3. Схарактеризуйте значення та особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами.
4. Виявіть особливості відмінювання займенників, належних до різних значенневих груп.
5. З'ясуйте особливості творення та відмінювання займенників.
6. Окресліть відмінювання та правопис кількісних числівників.
7. У чому особливості відмінювання та правопису порядкових числівників?
8. Опишіть зв'язок числівників з іменниками.
9. Схарактеризуйте правопис відчислівникових складних слів.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 22. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 23

Уживання та правопис дієслівних форм

План

1. Поділ дієслів на дієвідміни. Складні випадки українського дієвідмінювання.
2. Правопис особових закінчень дієслів I та II дієвідмін теперішнього часу. Зміни приголосних при дієвідмінюванні.
3. Особливості творення, вживання та правопису дієслівних форм минулого й майбутнього часів.
4. Творення, вживання та правопис дієслівних форм умовного та наказового способів.
5. Дієвідмінювання атематичних дієслів.
6. Значення дієслів та особливості їх сполучуваності з іншими словами.
7. Правопис та особливості вживання дієприкметників і дієприслівників.

Література

1. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
2. Мельник І. А. Аналітичні та синтетичні засоби дієслівної транспозиції. *Типологія та функції мовних одиниць*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 2. С. 184–198.
3. Мельник І. А. Транспозиція частиномовних класів у дієслово в сучасній українській літературній мові: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук.: спец. 10.02.01 / І. А. Мельник. Київ. Інститут української мови. 2016. 36 с.
4. Мельник І. А. Відприкметникова дієслівна морфологічна транспозиція. *Українська мова*. 2012. №2. С. 11-23.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
7. Melnyk I. The phenomenon of transitivity in the Ukrainian language : collective monograph / Liudmyla Shytyk, Hanna Martynova, Iryna Melnyk and other: [Eds. Liudmyla Shytyk, Hanna Martynova].

Питання для самоперевірки

1. З'ясуйте особливості поділу дієслів на відміни.
2. Пригадайте особливості правопису особових закінчень дієслів I та II дієвідмін теперішнього часу.
3. Які приголосні зазнають змін при дієвідмінюванні?
4. Зясуйте особливості творення, вживання та правопису дієслівних форм минулого й майбутнього часів. 4
5. Виявіть особливості творення, вживання та правопису дієслівних форм умовного та наказового способів.
6. Схарактеризуйте дієвідмінювання атематичних дієслів.
7. З'ясуйте начення дієслів та особливості їх сполучуваності з іншими словами.
8. Окресліть правопис та особливості вживання дієприкметників і дієприслівників.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 23. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 24

Пунктуаційна компетентність учителя.

Розділові знаки в простому реченні

План

1. Пунктуаційна компетентність учителя.
2. Тире між підметом і присудком. Тире на місці пропущеного члена речення.
3. Розділові знаки при звертаннях.
4. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах речення.
5. Розділові знаки між однорідними членами речення.
6. Розділові знаки при узагальнювальних словах.
7. Розділові знаки при відокремлених уточнювальних членах речення.

8. Розділові знаки при відокремлених додатках.
9. Розділові знаки при відокремлених обставинах.
10. Розділові знаки при відокремлених означеннях.
11. Розділові знаки при відокремлених прикладках.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Окресліть специфіку пунктуаційної компетентності вчителя.
2. Коли ставимо тире між підметом і присудком, тире на місці пропущеного члена речення?
3. Схарактеризуйте розділові знаки при звертаннях.
4. Які розділові знаки вживають при вставних і вставлених компонентах речення?
5. Які розділові знаки вживають між однорідними членами речення?
6. Які розділові знаки вживають при узагальнювальних словах?
7. Які розділові знаки вживають при відокремлених уточнювальних членах речення?
8. Схарактеризуйте розділові знаки при відокремлених додатках.
9. Схарактеризуйте розділові знаки при відокремлених обставинах.
10. Які розділові знаки вживають при відокремлених означеннях?
11. Які розділові знаки вживають при відокремлених

прикладках?

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 24. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Тема 25

Розділові знаки у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Складні випадки української пунктуації

План

1. Розділові знаки у складносурядному реченні.
2. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
3. Кома, крапка з комою у складному безсполучниковому реченні.
4. Тире у складному безсполучниковому реченні.
5. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні.
6. Пунктуація в реченнях з прямою мовою.
7. Розділові знаки при цитуванні.
8. Розділові знаки в діалогах.
9. Складні випадки української пунктуації.

Література

1. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Післямова А. Загнітка. Київ : Пульсари, 2012.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. [вид. 2, доп.]. Київ : КММ, 2019.
3. Когут В. М. Український правопис 2019 : Зміни та правила. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2019.
4. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики : [навчальний посібник]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020.
5. Український правопис / НАН України. Київ, 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
6. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського

правопису» (2019). Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

Питання для самоперевірки

1. Схарактеризуйте розділові знаки у складносурядному реченні.
2. Які розділові знаки вживають у складнопідрядному реченні?
3. Коли вживаємо кому, крапку з комою у складному безсполучниковому реченні?
4. Коли ставимо тире у складному безсполучниковому реченні?
5. Коли ставимо двокрапку у складному безсполучниковому реченні?
6. Схарактеризуйте пунктуацію в реченнях з прямою мовою.
7. Які розділові знаки вживають при цитуванні?
8. Які розділові знаки вживають в діалогах?
9. Окресліть складні випадки української пунктуації.

Практичні завдання

Виконати завдання до теми 25. Див. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022; Мельник І. А. Правописна та культуромовна компетентність учителя (скорочена назва «ПККВ»). URL : <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1707>

Самостійна робота

Самостійна робота охоплює 62 год. 3 них: 38 год. – змістовий модуль 1; 24 год. – змістовий модуль 2.

№№ з/п	Тема	К-сть годин
1.	Тема 1. Культуромовна компетентність учителя – підґрунтя культури мовлення нації	4
2.	Тема 2. Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу спілкування. Специфіка усного мовлення вчителя	4
3.	Тема 3 Невербальні засоби усного мовлення педагога	4
4.	Тема 4. Мовленнєвий етикет – невід’ємний складник культури мовлення вчителя	4
5.	Тема 5. Фонетика – наука про звукову будову мови. Фонетична і графічна компетентність педагога	2
6.	Тема 6. Основні параметри милозвучності української мови. Ортоепічна компетентність	2
7.	Тема 7. Наголос та його роль у СУЛМ. Акцентуаційна компетентність учителя	3
8.	Тема 8. Лексикологія СУЛМ. Лексична компетентність учителя-словесника на тлі динаміки лексичної норми	3
9.	Тема 9. Походження української лексики. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя	2
10.	Тема 10. Лексика української мови з погляду стилістичного вживання. Формування сучасної лексичної норми на тлі стилістичної транспозиції лексики	2
11.	Тема 11. Багатство української лексики і лексична компетентність учителя	2
12.	Тема 12. Активна та пасивна лексика. Формування сучасної лексичної норми відповідно до актуалізації та пасивізації лексичного складу української мови	2
13.	Тема 13. Лексикографія сучасної української мови. Лексикографічна компетентність педагога	2
14.	Тема 14. Фразеологія сучасної української мови. Фразеологічна компетентність учителя	2

15.	Тема 15. Правописна компетентність учителя. Український правопис 2019: зміни та правила. Правила вживання апострофа та м'якого знака.	4
16.	Тема 16. Чергування голосних і приголосних. Спрощення. Подвоєння. Правопис префіксів та суфіксів	2
17.	Тема 17. Правопис слів іншомовного походження	2
18.	Тема 18. Правопис складних іменників і прикметників. Написання складних і складених власних назв	2
19.	Тема 19. Відмінювання і правопис прізвищ, імен та по батькові. Передача слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою.	2
20.	Тема 20. Правопис прислівників, службових частин мови і вигуків	2
21.	Тема 21. Складні випадки вживання іменників. Правопис іменникових відмінкових форм	2
22.	Тема 22. Правопис та відмінювання прикметників, займенників та числівників	2
23.	Тема 23. Уживання та правопис дієслівних форм	2
24	Тема 24. Пунктуаційна компетентність учителя. Розділові знаки в простому реченні	2
25	Тема 25. Розділові знаки у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Складні випадки української пунктуації	2

Всього **62 год.**

Самостійна робота здобувачів освіти передусім передбачає опрацювання запропонованої літератури до тем курсу, підготовку теоретичних питань, виконання практичних завдань, передбачених планами практичних занять (*див. плани практичних занять*). Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях і відбиває в загальній оцінці за тему.

Методичні вказівки щодо написання рефератів

Написання реферату на запропоновану тему передбачає, щоб студент самостійно підібрав та опрацював основну та додаткову літературу з обраної теми, продемонстрував уміння користуватися Інтернет-ресурсами, умів критично аналізувати опрацьовані джерела, логічно і послідовно викладати матеріал, усебічно розкривати передбачені планом питання, мати власний погляд на складні проблеми лінгвістики, які не знайшли однозначного висвітлення в лінгвістичній науці, ілюструвати теоретичні положення широким фактичним матеріалом, публічно виголошувати опрацьований науковий матеріал, давати аргументовані відповіді на поставлені запитання, своєчасно виконати роботу і відповідно до вимог її оформити.

Структура дослідження

Титульний аркуш

Повинен містити найбільш суттєві для ідентифікації роботи вихідні відомості.

Зразок:

Міністерство освіти і науки України

Факультет філології та журналістики

Кафедра української мови

Назва дослідження

Прізвище, ім'я, по батькові студента,

шифр академічної групи, де навчається студент

Прізвище, ім'я, по батькові,

науковий ступінь, вчене звання наукового керівника

Місто – рік

Титульний аркуш є першою сторінкою дослідження. Його включають до загальної нумерації сторінок, проте на титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Анотація та ключові слова

Анотація – коротка характеристика тематичного змісту дослідження. Обсяг – 300–500 знаків.

Сукупність ключових слів повинна відображати основний зміст дослідження. Загальна кількість ключових слів – відп'ятидо десяти.

Аркуш, на якому розташована анотація та ключові слова, є другою

сторінкою дослідження. Її включають до загальної нумерації сторінок, проте на аркуші, де розміщено анотацію та ключові слова, номер сторінки не ставлять.

Зміст

Зміст повинен містити найменування та номери початкових сторінок усіх структурних частин: вступу, усіх розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків (якщо необхідно). Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака №. у правому верхньому кутку.

Вступ

Розкриває зміст наукової проблеми та її значущість. Потрібно обґрунтувати необхідність проведення дослідження, його актуальність, сформулювати мету і завдання, об'єкт та предмет дослідження, схарактеризувати використані в дослідженні методи, обґрунтувати теоретичну та практичну цінність праці, вказати, де було оприлюднено її результати.

Основна частина

Складається з розділів та підрозділів, у яких стисло, логічно і аргументовано викладено зміст і результати проведеного дослідження. У процесі написання основної частини праці студент обов'язково повинен робити покликання на авторів і джерела, з яких запозичив матеріал або окремі положення.

Кожний розділ розпочинається з нової сторінки.

Висновки.

Викласти найбільш важливі наукові та (чи) практичні результати проведеного дослідження.

Важливо висловити власну думку з приводу основних положень досліджуваної теми, аргументувати свою позицію.

Список використаної літератури необхідно укласти в алфавітному порядку з дотриманням державного стандарту (ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006).

Додатки (за необхідності).

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг – 20–25 друкованих сторінок, формат А4, відстань між рядками – 1,5, кегль – 14, шрифт – TimesNewRoman, поля: ліворуч, угорі, внизу – 2,5 см, праворуч – 1 см, абзац – 1,25 см

Рекомендований перелік тем

1. Культуромовна компетентність учителя – підґрунтя культури мовлення нації.
2. Культуромовна компетентність – основа професійного успіху фахівця.
3. Висока мовна культура – підґрунтя комунікативного успіху.
4. Правильність і точність – комунікативні ознаки мовлення вчителів-словесників.
5. Мистецтво слухати і чути – важливі елементи теорії і практики комунікації.
6. Мовчання як комунікативна одиниця.
7. Специфіка усного мовлення вчителя.
8. Основи комунікативного успіху фахівця.
9. Характеристика учнівського усного мовлення.
10. Особливості усного мовлення українських політиків.
11. Майстерність усних виступів видатних українських культурних діячів.
12. Сучасна молодіжна комунікація.
13. Універсальне й ідіоетнічне в усному мовленні.
14. Невербальні засоби спілкування, їх класифікація.
15. Характеристика акустичних засобів спілкування.
16. Аналіз оптичних засобів спілкування.
17. Застосування і роль невербальних засобів спілкування в роботі вчителя.
18. Роль інтонації та інших акустичних засобів в усному мовленні педагога.
19. Використання оптичних засобів спілкування в учительській практиці
20. Мовний етикет на тлі ментальності українців.
21. Особливості мовного етикету вчителя.
22. Типові етикетні ситуації.
23. Парадигма мовних формул.
24. Проблеми екології української мови.
25. Основи ефективної мовної комунікації.
26. Неуспішна мовна комунікація, її причини.
27. Мовна агресія на тлі низької мовленнєвої культури.
28. Культура мовлення в Інтернет-мережі.
29. Використання стандартних мовних формул у учительській практиці.

30. Вплив мовлення педагога на формування мовного етикету учнів.
31. Основи фонетичної та графічної компетентності педагога.
32. Ортоепічна норма: еталон і практика усного мовлення.
33. Ортоепічна компетентність – запорука успішної мовної комунікації.
34. Акцентуаційна компетентність учителя – основа успішної професійної діяльності фахівця.
35. Лексична компетентність учителя-словесника і динаміка лексичної норми.
36. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя.
37. Лексична компетентність учителя та тлі розмаїття української лексики.
38. Лексикографічна компетентність педагога.
39. Основи фразеологічної компетентності вчителя.
40. Правописна компетентність учителя.

Питання для підсумкового контролю

Культуромовна компетентність учителя – підґрунтя культури мовлення нації. Роль мови у формуванні національної свідомості. Основні риси високої мовної свідомості. Культуромовна компетентність – основа професійного успіху фахівця. Дотримання чинних мовних норм – запорука культуромовної компетентності учителя. Комунікативні складники культури мовлення вчителя. Значення курсу для формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників.

Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу спілкування. Специфіка усного мовлення вчителя. Загальна характеристика усного мовлення. Різновиди усного літературного мовлення. Роль ситуативних чинників в усному мовленні. Спільні та відмінні риси усного та писемного мовлення. Мистецтво слухати і чути – важливі елементи теорії і практики комунікації. Мовчання як комунікативна одиниця. Рекомендації щодо техніки усного мовлення. Особливості усного мовлення вчителя.

Невербальні засоби усного мовлення педагога. Наука про невербальні засоби спілкування. Універсальне й ідіоетнічне в усному мовленні. Класифікація невербальних засобів спілкування. Аналіз акустичних засобів спілкування. Характеристика оптичних засобів спілкування. Застосування невербальних засобів спілкування в роботі вчителя. Значення інтонації та інших акустичних засобів в усному мовленні педагога. Використання оптичних засобів спілкування в учительській практиці

Мовний етикет – невід’ємний складник культури мовлення вчителя. Поняття про мовний етикет. Мовний етикет і ментальність українців. Мовний етикет вчителя. Типові етикетні ситуації. Парадигма мовних формул. Використання стандартних мовних формул у учительській практиці. Вплив мовлення педагога на формування мовного етикету учнів в ЗЗО.

Фонетика – наука про звукову будову мови. Фонетична і графічна компетентність педагога. Звуковий склад мови – феномен національної культури. Основні властивості людського голосу.

Артикуляційні, акустичні, функційні та ін. особливості звуків. Будова мовного апарата. Активні та пасивні мовні органи. Фази артикуляції окремого звука. Правильне дихання – основа доброго голосоутворення. Поняття про артикуляційну базу. Артикуляційно-акустична класифікація голосних звуків: за участю губ; за ступенем підняття спинки язика; за місцем артикуляції. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків: класифікація приголосних за місцем творення; характеристика приголосних за способом творення; характеристика приголосних за звучністю; класифікація приголосних за акустичним враженням. Палаталізація приголосних: класифікація приголосних за ступенем вияву м'якості; позиції пом'якшення приголосних. Поняття про фонетичну компетентність. Поняття про графіку. Співвідношення між звуками і буквами. Графічна (буквена) і фонетична компетентність у професійній діяльності вчителя.

Основні параметри милозвучності української мови. Ортоепічна компетентність. Поняття милозвучності. Особливості повнозвучної вимови голосних. Специфіка вимови приголосних звуків. Вимова сполук приголосних. Особливості вимови чужомовних слів. Асиміляція, її види. Спрощення в групах приголосних. Подовження в групах приголосних. Інші звукові процеси. Основні правила складоподілу в усному мовленні. Поняття про орфоепічну компетентність. Ортоепічна компетентність педагога. Типові ортоепічні помилки у мовленнєвій практиці вчителя, шляхи їх подолання. Ортоепічний словник, його структура. Значення ортоепічного словника в роботі педагога.

Наголос та його роль у СУЛМ. Акцентуаційна компетентність учителя. Типи наголосу залежно від засобів виділення одиниць звучання. Характер і функції українського наголосу. Нормативне наголошування повнозначних частин мови. Нормативне наголошування службових частин мови та вигуків. Фонетичні слова. Поняття про проклітики та енклітики. Специфіка наголошування складних слів. Складні випадки наголошування чужомовних слів.

Подвійне наголошування слів у сучасній українській літературній мові. Особливості діалектного та інтерферентного наголосів.

Формування акцентуаційної компетентності педагога. Типові відхилення від акцентуаційних норм та способи їх усунення. Словники наголосів, їх значення у професійній діяльності вчителя.

Лексикологія сучасної української мови. Формування лексичної компетентності вчителя-словесника на тлі динаміки лексичної норми. Предмет і завдання лексикології сучасної української мови. Типи лексичних значень слова. Однозначні та багатозначні слова. Способи перенесення значень слів. Слова-символи. Динаміка лексичної норми. Лексична компетентність учителя-словесника. Формування лексичної компетентності педагога на тлі динаміки лексичної норми. Типові лексичні помилки в мовленні вчителя, шляхи їх подолання.

Походження української лексики. Адаптація мовних запозичень та лексична компетентність учителя. Основні історичні шари лексики. Лексичні запозичення з польської мови та інших слов'янських мов. Старослов'янізми. Лексичні запозичення з інших мов. Українські слова в інших мовах. Інтернаціоналізми та екзотизми. Вплив новітніх запозичень на характер лексичної норми. Іншомовна лексика в мовленні учителя-словесника. Адаптація іншомовної лексики та мовна компетентність педагога.

Лексика української мови з погляду стилістичного вживання. Формування лексичної компетенції вчителя на тлі стилістичної транспозиції лексики. Функційно-стильова диференціація лексики української мови. Розподіл лексики української мови за сферами вживання. Функціонування лексики, територіально обмеженої в ужитку (діалектизми), аспекти її вивчення. Просторіччя. Жаргонізми, вульгаризми, арготизми та їхнє стилістичне використання. Термінологічна лексика. Наукова та виробничо-технічна термінологія. Сфера поширення й функції термінів. Поняття терміносистеми. Професіоналізми. Стилістична транспозиція лексики і сучасна лексична норма. Уживання термінологічної лексики в мовленні вчителя. Лексична компетентність учителя і стилістична транспозиція лексики.

Багатство української лексики і лексична компетентність учителя. Омоніми, їхні різновиди. Синоніми. Типи синонімів. Синонімічний ряд. Стилїстична роль синонімів. Антонїми, їх види. Антонїмічні пари. Стилїстичні функції антонїмів. Антитеза. Антономазія. Оксиморон. Перифраза. Паронїми, їхні різновиди. Стилїстичні функції паронїмів. Парономазія. Уникнення штампів. Характеристика словників синонімів, антонїмів, омонїмів, паронїмів. Використання зазначених словників у професійній діяльності вчителя. Проблема міжмовної омонїмії та паронїмії, їхній вплив на рівень лексичної компетентності вчителя. Лексична компетентність учителя-лідера та тлі багатства української лексики.

Активна та пасивна лексика. Формування лексичної компетентності вчителя відповідно до актуалїзації та пасивїзації лексичного складу української мови. Особливості активної та пасивної лексики. Зміни в словниковому складі сучасної української літературної мови. Неологізми: загальномовні, індивідуально-авторські. Оновлення й унормування лексичного фонду сучасної української літературної мови. Функціонування неологізмів в різностильових текстах. Застарїла лексика: архаїзми, історизми. Лексична компетентність вчителя на тлі актуалїзації та пасивїзації лексичного складу української мови.

Лексикографія сучасної української літературної мови. Лексикографічна компетентність педагога. Словники – джерело вивчення української лексики. Типи сучасних словників української мови. Характеристика тлумачних, перекладних, етимологічних словників. Особливості фразеологічних словників. Специфіка термінологічних словників. Словники антонїмів, синонімів, паронїмів, омонїмів. Опис орфографічних та орфоепічних словників. Словники мови письменників. Інші словники. Створення електронних словників. Значення енциклопедій та словників для піднесення загальної і мовної культури вчителя. Лексикографічна компетентність учителя.

Фразеологія сучасної української мови. Фразеологічна компетентність учителя. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Семантична класифікація фразеологізмів. Фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення. Типи фразеологізмів

за походженням та емоційно-експресивними функціями. Джерела української фразеології. Прислів'я і приказки. Крилаті слова та вислови. Трансформація фразеологічних одиниць у текстах. Фразеологічна компетентність учителя.

Правописна компетентність учителя. Український правопис 2019: зміни та правила. Правила вживання апострофа та м'якого знака. Складники правописної компетентності. Формування правописної компетентності вчителя. Український правопис 2019 : загальний огляд. Зміни в новій редакції «Українського правопису. Основні зміни та правила нового правопису: зміни у написанні слів; варіантні доповнення: правопис і словозміна. Основні правила написання апострофа. Основні правила вживання м'якого знака. Написання буквосполучень **йо,ьо**.

Чергування голосних і приголосних. Спрощення. Подвоєння. Правопис префіксів та суфіксів. Чергування голосних. Чергування приголосних під час словозміни і словотворення. Зміни приголосних перед суфіксом -ин-, -ськ(ий), -ств(о). Спрощення в буквосполученнях. Подвоєння літер. Правопис префіксів с-, з-, зі-, роз-, без-, через-. Правопис префіксів пре-, при-, прі-. Правопис суфіксів іменників на позначення осіб. Правопис суфіксів іменників на позначення чоловічих і жіночих імен по батькові. Правопис суфіксів -ин, -їн та -ів (-ов-, -ев-), -їв (-єв-) у присвійних прикметниках. Правопис суфіксів -ов-, -ев-, -єв- у відносних прикметниках.

Правопис слів іншомовного походження. Правопис літер на позначення голосних звуків в іншомовних словах. Правопис літер на позначення приголосних звуків в іншомовних словах. Правила написання апострофа в іншомовних словах. Уживання м'якого знака в іншомовних словах.

Подвоєння приголосних в іншомовних словах. Уживання та правопис новітніх запозичень.

Правопис складних іменників і прикметників. Написання складних і складених власних назв. Загальні правила правопису складних слів. Написання складних іменників. Написання складних прикметників. Велика літера у власних назвах, що складаються з

кількох слів. Написання складних і складених власних назв разом, окремо, з дефісом.

Відмінювання і правопис прізвищ, імен та по батькові. Передача іншомовних власних назв українською мовою. Відмінювання та правопис прізвищ. Особливості відмінювання складних прізвищ. Відмінювання і правопис слов'янських і неслов'янських прізвищ українською мовою. Передача іншомовних власних назв українською мовою. Особливості відмінювання імен та по батькові.

Правопис прислівників, службових частин мови та вигуків. Написання прислівників разом, окремо, з дефісом. Написання прийменників разом і з дефісом. Особливості правопису сполучників. Написання часток з іншими словами разом, окремо, з дефісом. Правопис часток не, ні з різними частинами мови. Правопис вигуків разом, з дефісом.

Складні випадки вживання іменників. Правопис іменникових відмінкових форм. Значення іменників та їхні відмінкові закінчення. Особливості сполучуваності іменників з іншими словами. Труднощі у визначенні роду деяких іменників. Родова диференціація іншомовних іменників та аббревіатур. Поділ іменників на відміни та групи. Іменники, що не належать до жодної відміни. Складні випадки відмінювання іменників I відміни. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Складні випадки відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників на -р. Закінчення -а (-я) або -у (-ю) в родовому відмінку однини. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Правопис відмінкових форм іменників III і IV відмін. Множинні іменники, їх відмінювання і правопис.

Правопис та відмінювання прикметників, займенників та числівників. Відмінювання та правопис прикметників. Особливості творення та правопис форм ступенів порівняння прикметників. Значення та особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами. Особливості відмінювання займенників, належних до різних значенневих груп. Особливості творення займенників. Особливості відмінювання та правопису кількісних числівників.

Відмінювання та правопис порядкових числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правопис відчислівникових складних слів.

Уживання та правопис дієслівних форм. Поділ дієслів на дієвідміни. Складні випадки українського дієвідмінювання. Правопис особових закінчень дієслів I та II дієвідмін теперішнього часу. Зміни приголосних при дієвідмінюванні. Особливості творення, вживання та правопису дієслівних форм минулого й майбутнього часів. Творення, вживання та правопис дієслівних форм умовного та наказового способів. Дієвідмінювання атематичних дієслів. Значення дієслів та особливості їх сполучуваності з іншими словами. Правопис та особливості вживання дієприкметників і дієприслівників.

Пунктуаційна компетентність учителя. Розділові знаки в простому реченні. Пунктуаційна компетентність учителя. Тире між підметом і присудком. Тире на місці пропущеного члена речення. Розділові знаки при звертаннях. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах речення. Розділові знаки між однорідними членами речення. Розділові знаки при узагальнювальних словах. Розділові знаки при відокремлених уточнювальних членах речення. Розділові знаки при відокремлених додатках. Розділові знаки при відокремлених обставинах. Розділові знаки при відокремлених означеннях. Розділові знаки при відокремлених прикладках.

Розділові знаки в складному реченні. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Складні випадки української пунктуації. Розділові знаки у складносурядному реченні. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. Кома, крапка з комою у складному безсполучниковому реченні. Тире у складному безсполучниковому реченні. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні. Пунктуація в реченнях з прямою мовою. Розділові знаки при цитуванні. Розділові знаки в діалогах.

Політика оцінювання

Політика оцінювання здобувачів освіти відповідає [«Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки»](#) та [«Положенню про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»](#).

Здобувач освіти повинен систематично відвідувати практичні заняття з курсу, дотримуватись графіку та розкладу занять, затверджених факультетом, має опрацювати матеріал, передбачений планом практичного заняття (опрацювати рекомендовану до теми літературу й виконати запропоновані практичні завдання), а також своєчасно звітувати і виконувати поставлені перед ним завдання. За поточну навчальну діяльність здобувач освіти максимально може отримати 100 балів.

Якщо здобувач освіти через об'єктивні причини не відвідував заняття або він хоче покращити свій результат, то має можливість скласти (перескласти) викладачеві тему в дні консультацій або дистанційно через електронний курс на платформі Moodle не пізніше, як за тиждень до дати призначення заліку. Складання заліків, а також перескладання академічної заборгованості проводиться в установлений деканатом термін.

За наявності документа про опанування сертифікатного курсу, дотичного чи близького за проблематикою до нашого освітнього компонента, здобувач освіти може не складати однієї чи кількох тем (згідно з визначеною кількістю зазначених у сертифікаті годин). Здобувач освіти, який брав активну участь у роботі конференцій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, а також підготував наукові публікації, досяг значних результатів у своїй діяльності, може додатково отримати бали, що будуть зараховані як результати поточного контролю з освітнього компонента.

Політика викладача щодо дотримання принципів академічної доброчесності Увесь освітній процес побудований на засадах доброчесності, справедливості, порядності, відповідальності за результати своєї діяльності, довіри та толерантності до його учасників, об'єктивності оцінювання, соціальної та гендерної рівності. Готуючись до практичних занять, здобувачі освіти повинні пам'ятати про неприпустимість подання інформації, що не стосується проблематики, про коректність подання інформації, а також

дотримування всіх інших норм академічної доброчесності та кодексу етики. У разі їхнього порушення передбачено покарання, зокрема перескладання тем тощо. (Див.: 1. [Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#). 2. [Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).)

Політика щодо дедлайнів та перескладання Якщо через поважні причини здобувач не відвідав заняття або хоче покращити свій результат, то в дні консультацій або дистанційно через електронний курс на платформі Moodle не пізніше, як за тиждень до дати призначення заліку, він зможе скласти відповідну тему.

Підсумковий контроль

Якщо за результатами поточної роботи здобувач освіти набрав менш ніж 60 балів, то він складатиме залік під час ліквідації академічної заборгованості. За таких умов бали, отримані під час поточного оцінювання, будуть анульовані (див.: [«Положення про організацію освітнього процесу на першому \(бакалаврському\) та другому \(магістерському\) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»](#) та [«Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки»](#)). На заліку здобувач освіти може отримати максимально 100 балів. Для кожного студента передбачено окремий білет, що містить два теоретичні питання. Максимальний бал за кожне питання – 50 балів.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Рекомендована література

Основна

1. Антисуржик : [навч. посіб.] / [О. Сербенська та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської]. [2-е вид., допов. і перероб.]. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 257 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
3. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів : Світ, 2003.
4. Громик Ю. В. Український правопис: [навч. посіб.]. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 140 с.
5. Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення : особливості, поради, роздуми : [навч. довід.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 164 с.
6. Межов О. Г. Практикум з українського правопису: [збірник завдань і вправ для підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта, освітньої програми Польська мова; спеціальності 035 Філологія, освітньої програми Мова та література (польська). Переклад]. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 50 с.
7. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики: [навч. посіб.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 116 с.
8. Мельник І. А. Формування високої мовної культури майбутніх учителів-словесників під час вивчення дисципліни «Правописна та культуромовна компетентності вчителя». *Волинська філологічна : текст і контекст : зб. наук. пр.* / упоряд. Т. П. Левчук. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 30.
9. Мельник І. А. Основи правописної та культуромовної компетентності вчителя. Практикум : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2022. 192 с.
10. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : [навч. посіб.]. Київ: Знання, 2006. 291 с.
11. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків : [навч. посіб.]. Київ : Академвидав, 2007. 240 с.

12. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: [навч. посіб.]. Київ : Центр навчальної літератури. 2004. 216 с.

13. Стахів М. Український комунікативний етикет : [навч. посіб.]. Київ : Знання. 2008. 245 с.

14. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису». 2019. Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>

15. Український правопис / НАН України. 2019. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

16. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ: Освіта, 2012. 270 с. Режим доступу:

<https://ushchuk.files.wordpress.com/2013/09/dpdf>

17. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова: практикум із пунктуації: [навч. посіб.]. Київ : Знання, 2009. 262 с.

Словники

1. Активні ресурси сучасної української номінації : ідеографічний словник нової лексики / Є. А. Карпіловська та ін. ; Відп. ред.. Є. А. Карпіловська. Київ : ТОВ «КММ», 2013. 416 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

3. Бибик С. П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання. Харків : ФОЛІО, 2006. 623 с.

4. Головащук С. І. Словник наголосів : понад 20 000 слів. Київ : Наук. думка, 2008. 287 с.

5. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна: Близько 140000 тис. слів / відп. ред. Н. Ф. Клименко. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. 760 с.

6. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонімічних рядів / [5-е вид., опрац. і значно допов.]. Львів : БаК, 2014. 544 с.

7. Нелюба А.М., Редько Є.О. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник / за ред. А. М. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.
8. Орфоепічний словник української мови : У 2 т. [уклад. М. Пещак та ін.]. Київ : Довіра, 2003.
9. Словник дієслівного керування / Л. Колібаба, В. Фурса. Київ : Либідь, 2017. 656 с.
10. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ : Знання, 2006. 367 с.
11. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [ред.: А. А. Бурячок та ін.]. Київ : Наук. думка, 2006.
12. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
13. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
14. Словник труднощів української мови. / [відп. ред. Т. С. Дорошенко]. Харків : Торсінг плюс, 2010. 416 с.
15. Туровська Л. В., Василькова Л. М. Нові слова та значення : словник. Київ : Довіра, 2008. 271 с.
16. Український орфографічний словник : понад 175 000 слів / [уклад. В. В. Чумак та ін.; голова редкол. В. Г. Скляренко]. [вид. 9-е, перероб. і допов.]. Київ : Довіра, 2009. 1011 с.
17. Фразеологічний словник української мови : у 2 кн. Київ : Наукова думка, 1993.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
2. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
3. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
4. <http://slovopedia.org.ua/35/53392-0.html>
5. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
6. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
7. <http://litton.org.ua/orfografiya/ochu-buti-gramotnim>

8. <http://osvita.ua>
9. <http://www.mova.info>
10. Блог «Центр культури української мови» Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <http://centrkum.blogspot.com/>
11. Офіційний сайт української мови.
URL: https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/sintaksis_i_punktucija/7
12. Сайт електронної бібліотеки «Україніка» НАН України. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/UA/elib.exe>.
13. Сайт Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. URL: <http://www.inmo.org.ua/library.html>.
14. Сайт Інституту української мови НАН України. URL: <http://www.nas.gov.ua>.
15. Тезаурус з комп'ютерної лексикографії. URL: <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=188&vucid=1>.
16. Тезаурус з лінгвістичної термінології. URL: http://www.mova.info/mov_thes.aspx?l1=68.
17. Українська мова. Енциклопедія. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Rusanivskyu_VM/Ukrainska_mova_Entsyklopedia/.

Навчально-методичне видання

МЕЛЬНИК Ірина Анатоліївна

**ПРАВОПИСНА ТА КУЛЬТУРОМОВНА
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних завдань і самостійної роботи
для здобувачів спеціальності
014 Середня освіта (Мова і література (польська)),
освітньо-професійної програми *Середня освіта. Польська мова.*

В авторській редакції

Формат 60×84 ¹/16. Ум.-друк. арк 2,6.
Наклад 100 пр. Зам. 19.

Волинське обласне редакційно-видавниче підприємство «Надстир'я»
43025, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7. Тел. +38 099 45 72 509; +38 067 33 41 306.
E-mail: obldruk_vidav@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК No 349 від 02.03.2001.

Мельник І. А.

П 68 **Правописна та культуромовна компетентність вчителя : навчально-методичні рекомендації.** Луцьк. 2022. 88 с.

Навчально-методичні матеріали укладено відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Вони містять плани практичних занять, рекомендовану для опрацювання літературу, питання для самоперевірки, покликання на джерела із завданнями для самостійної роботи, методичні вказівки щодо написання рефератів, питання для підсумкового контролю, інформацію про політику оцінювання, розподіл балів, критерії, шкалу оцінювання знань здобувачів освіти, список літератури, інтернет-джерела.

Для здобувачів спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (польська))*, а також філологічних спеціальностей.

УДК 373.011.3-051:005.336.2]+81'35'271(072)